

2010 m. ETBG stebėsenos ataskaita

Santrauka

**Santrauką pateikė
METIS GmbH (autoriai: Jürgen Pucher ir Alice Radzyner)
Tyrimas neatspindi oficialios Regionų komiteto nuomonės**

Daugiau informacijos apie Europos Sąjungą ir Regionų komitetą rasite interneto svetainėse <http://www.europa.eu> ir <http://www.cor.europa.eu>.

© Europos Sąjunga, 2011 m.

Dokumentą kopijuoti leidžiama, su sąlyga, kad bus aiškiai nurodytas šaltinis.

Santrauka

Regionų komitetas vykdo nuolatinę stebėseną, kaip vystosi ETBG, kurios yra Europos juridiniai asmenys, sudarantys sąlygas peržengiančiam sienas, tarpvalstybiniam ir tarpregioniniam viešųjų subjektų bendradarbiavimui. ETBG platformos įsteigimas, rengiamos konferencijos ir diskusijos, išsamios interneto svetainės įkūrimas, taip pat nuolat rengiamos stebėsenos ataskaitos paruošė pagrindą tolesnių tikslinių veiksmų rengimui. Regionų komiteto nuomonėje dėl Reglamento (EB) 1082/2006 persvarstymo¹ pateikiamas kritinis ETBG veiklos rezultatus, išskylančių uždavinių ir vystymosi perspektyvų įvertinimas. Ši nuomonė suteiks impulsą diskusijoms Europos lygmeniu. Tuo pačiu svarbu apsvaistyti kitus veiksmus siekiant tikslingos paramos ETBG iniciatyvoms.

Buvo įkurta dar daugiau ETBG ir nemažai ETBG dar rengiamasi įkurti kai kuriose Europos dalyse. 27-iose Europos Sąjungos valstybėse narėse jau įsteigta ir rengiamasi įsteigti apytikriai 30 grupių, o jau įkurtosios jungia daugiau kaip 350 vietos ir regionų valdžios institucijų, atstovaujančių 20 milijonų europiečių. Jau įkurtų ir kuriamų ETBG skaičius yra toks, kad vis dar galima atidžiai stebėti vystymąsi siekiant gauti kokybišką informaciją. Galima būtų gauti naujų duomenų ir išsamių žinių užmezgant tiesioginius kontaktus su ETBG dirbančiais asmenimis ir institucijų, kurioms teikiami pranešimai ir steigimo dokumentai, atstovais.

Teisinių nuostatų ir klausimų apžvalga

2011 m. pradžioje beveik visose valstybėse narėse buvo priimtos nacionalinės teisės nuostatos – tik trijose tvirtos federalinės santvarkos šalyse kai kurie teisės aktai dar nepriimti. Partneriai iš 11 valstybių narių nusprendė prisijungti prie ETBG. Nemažai valstybių narių įgijo su ETBG teisine priemone susijusios patirties. Tačiau nemažai valstybių narių vis dar neturi jokios praktinės patirties taikant nacionalinės teisės nuostatas.

Pirmą kartą į apklausą buvo įtraukti institucijų, kurioms teikiami pranešimai ir steigimo dokumentai, atstovai ir teisės specialistai. Kai kurioms ETBG pranešimo procedūra galėjo sudaryti sunkumų, tačiau šio tyrimo duomenimis tokių grupių yra mažuma. Svarbu turėti omeny, kad sunkumų patiria abi pusės. ETBG veikla gali turėti beprecedenčių teisinių padarinių ir turi būti įvertinta teisiniu požiūriu. Valdžios institucijos turi išmokti suprasti savo partnerius iš kaimyninės šalies; kai kuriais atvejais paaiškėjo, kad ETBG tiesiog turėtų glausčiau formuluoti pateikiamus dokumentus.

Abiem pusėms paaiškėjo vienas dalykas. Pageidautina, kad pranešimo procedūra būtų pagrįsta dialogo paieška. Remiantis patyrimu vykdomas supaprastinamas

¹

2011 m. vasario 27 d. priimta Nuomonė savo iniciatyva „Naujos ETBG reglamento persvarstymo perspektyvos“, CDR 100/2010, pranešėjas Alberto Nuñez Feijoo (ELP / ES), Galisijos pirmininkas.

leidžia užmegzti tinkamą dialogą, kuris savo ruožtu garantuoja sklandų ir greitą teisinį pripažinimą.

Su ETBG susiję suinteresuotieji subjektai informavo apie tokius didžiausius teisinius sunkumus:

- Ilgas įkūrimo laikotarpis, nes trūksta teisinio išaiškinimo. Šis klausimas gali vis dar būti aktualus artimoje ateityje, nes daugelis valstybių narių dar neturi praktinės patirties taikant nacionalinės teisės aktus.
- Įkūrimo etape darbuotojų įdarbinimas yra viena iš didžiausių kliūčių. Vienas iš sprendimų galėtų būti komandiravimas, kai darbuotojai įdarbinami kitoje institucijoje ir komandiruojami į ETBG (kuri kompensuotų sąnaudas).
- Sprendimus priimančios struktūros ir jų poveikis plėtrai bei veiklos sprendimams. Daugeliu atveju narių atstovavimo ETBG proporcingumo arba pariteto sistema yra nelanksti. Tai gali trukdyti tais atvejais, kai ketinama plėstis ir priimti naujus narius ir kai sprendimų priėmimas gali būti suvaržytas griežtos struktūros, kuri neleidžia taikyti lankstaus požiūrio. Todėl sprendimai dėl svarbių strateginių klausimų turėtų būti priimami vienbalsiai.
- ETBG, save apibūdinančios kaip struktūras, atviras valstybių sienas peržengiančioms iniciatyvoms, vykdydamos tam tikrą veiklą gali susidurti su beprecedenčiais teisiniais klausimais. Pavyzdžiui, keičiantis stažuotojais iškilo sveikatos draudimo klausimas.

Konkrečių atvejų analizė

Toliau pateikiamoje lentelėje pristatomos jau įsteigtos ETBG²:

ETBG pavadinimas	Šalys³	Pagrindiniai raidos bruožai vietose
Eurométropo le Lille-Kortrijk-Tournai	FR, BE	Darbuotojų klausimas išspręstas ir tęsiamas darbas valstybių sienas peržengiančių aglomeracijų valdymo srityje – dėmesys sutelktas į darbo būdų konsolidavimą, strategijos rengimą ir mažus bandomuosius projektus.
Ister-Granum	HU, SK	Ši ETBG, turinti ilgą bendradarbiavimo istoriją (pirmasis naujųjų valstybių narių euroregionas), siekia sustiprinti ekonominę ir socialinę

² Pavyko gauti informacijos iš daugelio ETBG atstovų, tačiau kai kuriais atvejais teko pasitenkinti dokumentų tyrimu.

³ Pabraukiamas tos šalies, kurioje teisiškai įsikūrusi ETBG buveinė, pavadinimas.

ETBG pavadinimas	Šalys ³	Pagrindiniai raidos bruožai vietose
		89 savivaldybių, kurios yra jos nariai, sanglauda.
Galicia - Norte de Portugal	<u>ES</u> , PT	ETBG buvo įsteigta 2008 m., tačiau savo veiklą pradėjo 2010 m. Galisija gerokai nukentėjo nuo ekonominės krizės, todėl ETBG, kaip darbo žmonių bendrijos įrankis, savo veiklą iš esmės nukreipė į socialinės ir ekonominės sanglaudos stiprinimą savo regione.
Amphictyony	<u>GR</u> , CY, IT, FR	Šioje ETBG bendradarbiauja 53 Kipro, Graikijos, Italijos ir Prancūzijos savivaldybės. Ketinama atėjus laikui į ETBG pakviesti trečiųjų šalių, tokių kaip Serbija, Turkija, Izraelis ar Palestina, atstovus.
UTTS ⁴	SK, <u>HU</u>	Šią grupę 2009 m. sausio mėn. įkūrė Vengrijos ir Slovakijos vietos valdžios institucijos siekdamos skatinti vietos subjektų ekonominę ir socialinę sanglauda. Siekiama įtraukti partnerius iš Ukrainos.
Karst-Bodva	<u>HU</u> , SK	Pagal šią geografiniu požiūriu nedidelę iniciatyvą, apimančią gamtos paveldo teritoriją, veikla kol kas dar nepradėta. Nors irgi labai aktyviai siekiama įtraukti naujus narius, atrankos kriterijai, atrodo, yra labai griežti, nes keletas kandidatūrų jau buvo atmesta.
Duero-Douro	<u>ES</u> , PT	Ši ETBG turi daugiausiai narių, jos suinteresuotieji subjektai aktyviai ir savarankiškai sprendžia jiems kylančius uždavinius. Grupė planuoja priimti dar 17 narių. Padidėjo darbuotojų skaičius. Ilga bendradarbiavimo istorija duoda grupei daug naudos.

4

Pasak vieno iš grupės atstovų, savo veikloje ši grupė susiduria su problemomis ir jos ateitis yra neaiški.

ETBG pavadinimas	Šalys³	Pagrindiniai raidos bruožai vietose
West-Vlaanderen/Flandre-Dunkerque-Côte d'Opale	<u>FR</u> , BE	Ilga narių bendradarbiavimo istorija duoda ETBG daug naudos. Dėl jai būdingo daugiapakopio valdymo socialinė ir ekonominė sanglauda gali būti sustiprinta. Vienas iš narių šiuo metu atlieka struktūrinius pertvarkymus, kurie daro įtaką ETBG darbui.
ARCHIMED	<u>IT</u> , ES, CY	Iniciatyvoje dalyvauja Sicilijos sala, Balearų salos ir Larnakos vystymosi agentūra (Kipras). Šia iniciatyva siekiama sukurti bendradarbiavimo ir mainų erdvę Viduržemio jūros salose bei propaguoti bendrus šių salų interesus ES.
Eurorégion Pyrénées-Méditerranée	<u>FR</u> , ES	ETBG, kurią sudaro 4 regioniniai partneriai, buvo įsteigta siekiant patenkinti aiškų politinio bendradarbiavimo poreikį. Šiuo metu vykdomi įdomūs projektai švietimo, verslo ir kultūros srityse. Taip pat vyksta diskusijos dėl ETBG vaidmens regioninėje ir nacionalinėje politikoje.
Eurodistrict Strasbourg-Ortenau	<u>FR</u> , DE	Didelio masto pilietinio dalyvavimo projektas ir keletas kitų projektų suteikė postūmį procesui ir sustiprino dalyvių motyvaciją. Pastaruoju metu įvykęs naujų partnerių prisijungimas ir su įdarbinimu susiję klausimai teisiniu požiūriu pakeitė ETBG darbo ritmą.
ZASNET	<u>PT</u> , ES	Grupė buvo įkurta 2010 m. pradžioje. Vienas iš pirmų svarbių veiksmų buvo bendra deklaracija dėl biosferos rezervato, siekiant skatinti tvarų vystymąsi bendroje teritorijoje.
Grande Région	<u>FR</u> , DE, BE, LU	Ši grupė, šiuo metu veikianti kaip daugiašalio bendradarbiavimo programos vykdomoji institucija (VI), siekia nustatyti naujus metodus ir pertvarkyti užduočių pasidalijimą tarp pagrindinių programos dalyvių (VI, bendrojo techninio sekretoriato, stebėsenos komiteto).
Hospital de la Cerdanya	<u>ES</u> , FR	Ši ligoninė dar statoma ir atvers duris 2012 m. Ji taip pat taps įvairių regioninio valdymo iniciatyvų sveikatos sektoriuje branduoliu.

ETBG pavadinimas	Šalys³	Pagrindiniai raidos bruožai vietose
Eurodistrict Saar Moselle	<u>FR</u> , DE	Ši ETBG, turinti 10 metų bendradarbiavimo istoriją, siekia toliau vystyti 600 000 gyventojų turinčią teritoriją turizmo, sveikatos ir transporto srityse. Siekiama sukurti bendrą valdymą ir sustiprinti Prancūzijos ir Vokietijos dalyvių bendradarbiavimą.
Pons Danubii	<u>SK</u> , HU	2010 m. įkurta bendradarbiaujančių miestų grupė paskyrė direktorių ir aktyviai siekia konsoliduoti savo veiklą vykdydama pagal Europos teritorinį bendradarbiavimą (ETB) finansuojamus projektus.
Abaúj-Abaújban EGTC	SK, <u>HU</u>	Pagal Europos teritorinį bendradarbiavimą finansuojamus projektus vykdydžiusi ir vykdanči grupė buvo įsteigta 2010 m. vidury. Jos veiklos priemonė yra fondas, kuris aktyviai veikia įvairiuose sienas peržengiančios veiklos sektoriuose.
Bánát-Triplex Confinium Ltd.	<u>HU</u> , RO	Įkurta 2011 m. sausio mėn., jungia 74 savivaldybes. Veiklos uždaviniai: stiprinti konkurencingumą ir rengti strategijas žemės ūkio inovacijų, atsinaujinančiųjų energijos išteklių, infrastruktūros ir profesinio bei tęstinio mokymo srityse. Siekiama įtraukti partnerius iš Serbijos.

Keletas grupių dabar yra kūrimo etape. Toliau išvardijamos kai kurios grupės, kurios atlieka naujas ar precedento neturinčias funkcijas:

- Esch-Belval ETBG yra institucija, koordinuojanti Prancūzijos ir Liuksemburgo pasienyje esančios senos pramoninės vietovės, užimančios 600 hektarų plotą, pritaikymą naujoms reikmėms.
- Tarptautinis jūrų parkas „Bouches du Bonifaco“, esantis tarp Korsikos ir Sardinijos, siekia bendrai valdyti dviem valstybėms priklausantį jūrų rezervatą, esantį tarptautiniuose vandenyse.
- Projekte Interreg IVB NWE „Code 24“ numatoma įsteigti ETBG, kad būtų užtikrintas bendradarbiavimo tęstinumas. Šiuo projektu siekiama koordinuoti ekonominę vystymąsi ir erdvinį, transporto bei ekologinį

planavimą palei transeuropinio geležinkelio ašį (TEN-T) Nr. 24 Roterdamas–Genuja.

- Europos urbanistinių žinių tinklas (EUKN) išaugo iš veikiančio pasikeitimo žiniomis miestų plėtros klausimais tinklo, jungiančio 15 valstybių narių.

Pagrindinės išvados

Praėjus 3,5 metų nuo ETBG steigimo pradžios (pirmosios buvo įsteigtos 2008 metais) galima pažymėti tam tikras geografines tendencijas.

Buvo nustatytos tokios ETBG raidos „**karštieji taškai**“:

- Ispanija-Prancūzija-Portugalija – įsteigta ETBG, skirta pasienio regionų vystymuisi. Šių pasienio sričių skiriamoji ypatybė yra tai, kad proceso varomoji jėga yra ilga bendradarbiavimo istorija. Nuolatinį vystymosi procesą stiprina dideli kalbų ir kultūrų panašumai ir didelė politinė parama, grindžiama sutartimis, kuriomis buvo kuriami įvairūs ETBG pirmtakai.
- Belgija-Liuksemburas-Prancūzija-Vokietija – vykdoma integruotų aglomeracijų politika. Nuo praėjusio šimtmečio šeštojo dešimtmečio vyko nuolatinis ekonominės ir pilietinės integracijos procesas, nuo 2006 m. šioje tankiai gyvenamoje ir labai integruotoje srityje buvo įsteigta keletas ETBG, pvz., *Eurodistrict*, *Eurometropole*, kurių užduotis – kurti strategijas, rengti projektus ir juos įgyvendinti siekiant sienas peržengiančių teritorijų ar aglomeracijų valdymo.
- Vengrija-Slovakija – čia ETBG atlieka vietos ir regionų vystymosi iniciatyvų skatinimo vaidmenį. Šiose teritorijose praėjusiais metais vyko aktyvi raida – šalia ETBG Ister Granum įsteigtos naujos grupės, joms visoms būdinga stipri priklausomybė nuo projektų, finansuojamų pagal Europos teritorinį bendradarbiavimą.
- Viduržemio jūros baseinas – ETBG čia naudojamos kaip priemonė konsoliduoti laisvos formos bendradarbiavimo struktūras, skirtas skatinti kultūros mainus, politinį dialogą ir bendrų interesų gynimą ES lygmeniu.

Įsteigtų ETBG funkcijas galima suskirstyti taip:

- Plačios iniciatyvos, skirtos politikos plėtojimui, strategijų kūrimui ir su strategija „Europa 2020“ susijusiems veiksams. Labai daugelio esamų ETBG temų spektras yra platus. Šio tipo ETBG naujų valdymo ir sanglaudos būdų atžvilgiu taiko tiriamąjį ir konsoliduojamą metodą. Šioms

grupėms būdinga tai, kad sukuriamas naujas geografinis vienetas ir vyksta politiniai suinteresuotųjų subjektų, kurie anksčiau reguliariai nesusitikdavo, debatai. Jie stengiasi jokia būdu nepasiduoti vietos interesams, kad galėtų prisidėti prie platesnės vystymosi strategijos.

- ETB programų valdymas. Viena ETBG veikia kaip daugiašalės CBC programos (kurioje dalyvauja keturios valstybės narės) vykdomoji institucija.
- Viešųjų paslaugų teikimas. ETBG „Hospital de la Cerdanya“ valdo ligoninę. Tam tikra mastu, turint galvoje finansų apimtį ir poveikį, šiai ETBG būdingas ypač didelis išipareigojimas bendriems veiksams. Atidarius įstaigą 2012 m. bus baigtas ilgas ir intensyvus diskusijų procesas. ETBG „Duero-Douro“ ketina sutelkti savivaldybių teikiamas socialines paslaugas. Šiuo metu kuriama ETBG „Parc Marin International des Bouches du Bonifacio“ leis bendrai valdyti kelete valstybių esantį gamtos parką.

Šiuo metu taip pat diskutuojama apie visiškai naujus ir anksčiau niekad netaikytus metodus, taikomus ETBG ir jų funkcijoms. ETBG gali tapti varomąja būsimo ETB tinklo programų, pavyzdžiui, INTERACT ir ESPON, valdymo po 2013 m. jėga.

Viena vertus, ETBG, kaip pripažinti juridiniai vienetai, galėtų sustiprinti valstybių išipareigojimus tokių programų atžvilgiu, ir, kita vertus, galėtų remti naujus valdymo ir finansų valdymo metodus (taigi įveikti dabartinės įgyvendinimo kliūtis).

Teritorinė sanglauda ir valdymas

Išnagrinėję konkrečių atvejų analizę, kuri pateikiama šiame dokumente, pastebėjome tris svarbiausius aspektus, kurie parodo, kaip sprendžiami su teritorine sanglauda ir valdymu susiję klausimai:

- geresnis narių ir partnerių bendradarbiavimas, nes ETBG, turinti tvirtą struktūrą, prie vieno stalo suburia visus susijusius partnerius;
- geresnis teritorinės sanglaudos matomumas, nes ETBG užtikrina geresnį teritorinio bendradarbiavimo matomumą ir šiai bendradarbiavimo formai suteikiama daugiau teisinių, politinių ir ekonominių galių;
- patobulinimai, kuriuos lemia ETBG teisinis pagrindas.

Galimybės išplėsti ETBG komunikacijos strategiją

ETBG komunikacijos strategija turėtų remtis dviem pagrindiniais veiksmais ramsčiais:

- pradėti naudoti ir plėtoti ETBG platformą. Platformoje turėtų dalyvauti ne tik (iki 30) esamų ar kuriamų ETBG, bet ir daugiau suinteresuotųjų subjektų, pavyzdžiui, remiančios organizacijos, ekspertai ir kitos keletą valstybių apimančios struktūros;
- prisidėti prie informavimo ir susidomėjimo ETBG didinimo. Šiuo metu egzistuoja apie 80 ETB valstybių sienas peržengiančio bendradarbiavimo programų ir apie 15 ETB tarpvalstybinio bendradarbiavimo programų. Šios programos subūrė institucijas kaip naudos gavėjas, kurios parodė susidomėjimą naujomis bendradarbiavimo formomis. Tai galėtų būti laikoma potencialia rinka ETBG. Be to, turėtų būti įtrauktos ir nacionalinės valdžios institucijos.

Kadangi jau įsteigtų ETBG nėra daug, svarbiausias iššūkis – ETBG struktūrą suinteresuotųjų dalyvių darbotvarkėje pateikti kaip patrauklia priemonę, ypač pradedant svarstymus ir derybas dėl kito 2014–2020 m. laikotarpio. Ypatingą dėmesį šiame procese reikėtų skirti dviem aspektams:

- ETB tinklo programų (INTERACT, URBACT, Interreg IVB, ESPON) sąsajų stiprinimas. Šios programos galėtų svariai prisidėti prie informuotumo apie ETBG didinimo;
- vadovavimas debatams apie ETBG vaidmenį ETB. Bendrijos finansavimas išliks svarbiausia paskata rengti projektus teritorinio bendradarbiavimo srityje. Labai didelei esamų ETBG daliai šis finansavimas yra būtinas konsolidavimo procesui. Kadangi Regionų politikos GD 2011 m. parengs ataskaitą apie ETBG reglamento įgyvendinimą ir pateiks pasiūlymų kaip jį pagerinti, aiški ir ETBG palanki pozicija gali suteikti svarių argumentų dėl jos pridėtinės vertės, ir tai turės poveikio kito laikotarpio (2014–2020 m.) programavimo procesui.

Kad būtų galima pasiekti platesnę auditoriją, turėtų būti naudojamos tokios – pakankamai gerai žinomos – priemonės:

- ETBG platformos tinklavietė ir bendra konsultacijų platforma. Tinklavietė turėtų atlikti pagrindinės informacijos saugyklos funkciją ir joje turėtų būti naudojamos WEB 2.0 komunikacinės priemonės – forumas internete ir socialiniai tinklai. Didelę svarbą reikėtų teikti nuolatiniam atnaujinimui. Kalbant apie planuojamą konsultacijų platformą, akivaizdu, kad suinteresuotiesiems subjektams bus labai įdomus keitimasis informacija teisiniais klausimais.
- Ryšiai ir aktyvesnis bendradarbiavimas su esamais informacijos centrais, visų pirma Regionų politikos GD, INTERACT, URBACT ir *Mission*

Opérationelle Transfrontalière (MOT), Europos pasienio regionų asociacija (AEBR) ir kitomis remiančiomis organizacijomis.

- Ekspertų grupės, daugiausia dėmesio skiriančios dviem kompetencijos sritims: pirma, valdymui, strategijų rengimui ir politikos plėtojimui, ir, antra, teisės nuostatų aiškinimui. Tačiau ekspertų grupėms reikalingas ekspertų finansavimo išaiškinimas, nes vis dar daug sunkumų kyla dėl specifinių nacionalinio lygmens reikalavimų ir administravimo kultūros.
- Tiksliniai renginiai, asmeniniai ryšiai ir nuolat telefonu palaikomi ryšiai išlieka labai svarbūs, kad veikla tinkluose būtų sėkminga. Netgi gerai valdomos internetinės platformos negali pakeisti nuolatinių renginių bendruomenei sukurti. Tikslinės grupės yra ETBG suinteresuotieji subjektai, institucijos, kurioms teikiami pranešimai, taip pat ETB programų suinteresuotieji subjektai ir naudos gavėjai.
- Stebėsena ir ateityje atliks svarbią funkciją norint apžvelgti raidą. Dabartinis vienerių metų periodiškumas atrodo esantis tinkamas norint atlikti vertingą pokyčių vietos lygiu įvertinimą. Tikimasi, kad ETBG skaičius išaugs, todėl ataskaitų teikimo metodą reikės pakeisti ir jį būtų galima pritaikyti taip, kad duomenis būtų galima tiesiogiai pateikti tinklavietėje.